

TAMPEREEN PIISPA
Matti Repo

Lutherista luuranko.

Onko luterilainen tunnustus muisto menneestä vai tuki tulevaan?

Tunnustus on hengellinen ja opillinen

- Tunnustus ei ole yhdistyksen säännöstö, vaan kirkon olemassaolon ja tehtävän perusta
- Tunnustus on tunnustautumista Jumalaan
- Tunnustus on rukousta, Jumalan ylistämistä
- Tunnustus on opillista, älyllistä harjoitusta
- Tunnustus on uskon rakenne, joka tulee ilmi liturgiassa, toiminnassa, päätöksenteossa

Luterilaisuus on tunnustuskunta

- Ei yksinään koko Kristuksen kirkko
- Tunnustus antaa identiteetin
- Tunnustus ei ole raja muita kristittyjä vastaan
- Raja evankeliumista ja apostolisesta uskosta luopumista vastaan

Neljä luterilaista periaatetta

- *Sola scriptura* – yksin Raamattu
- *Sola fide* – yksin uskosta
- *Sola gratia* – yksin armosta
- *Propter Christum* – Kristuksen tähden

Tunnustus kirkkolaissa

”Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa. Kirkon tunnustus ilmaistaan lähemmin kirkkojärjestyksessä.”

(KL 1:1 §)

Kolme vanhan kirkon tunnustusta

- Apostolinen uskontunnustus
- Nikean-Konstantinopolin tunnustus
- Athanasioksen tunnustus

Kirkon klassiset kulmakivet

Raamatun kirjakokoelma	Uskontunnustukset
Sakramentaalinen liturgia	Kolmisäikeinen virka

Tunnustus kirkkojärjestyksessä

”Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä kristillistä uskoa, joka perustuu Jumalan pyhään sanaan, Vanhan ja Uuden testamentin profeetallisiin ja apostolisiin kirjoihin, ja joka on ilmaistu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä muuttamattomassa Augsburgin tunnustuksessa ja muissa luterilaisen kirkon Yksimielisyyden kirjaan otetuissa tunnustuskirjoissa. Kirkko pitää korkeimpana ohjeenaan sitä tunnustuskirjojen periaatetta, että kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan.” (KJ 1:1 §)

Luterilaiset tunnustuskirjat

- Augsburgin tunnustus
- Augsburgin tunnustuksen puolustus
- Schmalkaldenin opinkohdat
- Vähä katekismus
- Iso katekismus
- Yksimielisyyden ohje

CONCORDIA

יהוה

Christliche,

Widerholete einmütige Bekentnüs

nachbenanter Churfürsten / Fürsten vnd

Stende Augspurgischer Confession / vnd derselben

Theologen Lere vnd glaubens:

Wie angeheffter / in Gottes wort / als der einigen Richtschnur / wolgegründter erklerung etlicher Artickel / bey welchen nach D. Martin Luthers seligen abscheiden / Disputation vnd streit vorgefallen.

Aus einhelliger vergleichung vnd

beuelh obgedachter Churfürsten / Fürsten vñ Stenden /

derselben Landen / Kirchen / Schulen vnd Nachkommen /

zum vnderricht vnd warnung in Druck

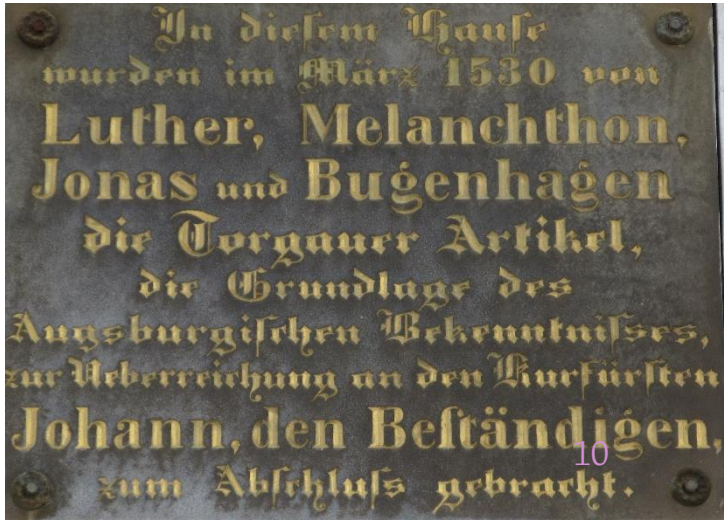
vorfertiget.

Mit Churf. G. zu Sachsen befreiheit.

Dreßden. M. D. LXXX.

Confessio Augustana (1530)

- Laadittiin Augsburgin valtiopäiville selonteoksi keisari Kaarle V:lle, toiveena rauha ja ykseys
- Luther ei päässyt valtiopäiville, kävi kirjeenvaihtoa
- Luettiin saksaksi, mutta latinankielinen versio täsmällisempi ja normatiivinen
- Kaksi osaa: artiklat 1-21 osoittavat luterilaisten apostolisen uskon
- Artiklat 22-28 käsittelevät poistettuja väärinkäytöksiä

Confessio Augustana (1530)

1. Jumala
2. Perisynti
3. Jumalan Poika
4. Vanhurskauttaminen
5. Kirkon virka
6. Uusi kuuliaisuus
7. Kirkko
8. Mitä kirkko on?
9. Kaste
10. Herran ehtoollinen
11. Rippi
12. Parannus
13. Sakramenttien käyttö
14. Kirkollinen järjestys
15. Yhteiskunnallinen elämä

Confessio Augustana (1530)

22. Ehtoollisen molemmat muodot
23. Pappien avioliitto
24. Messu
25. Rippi
26. Ruokien erottelu
27. Luostarilupaukset
28. Kirkollinen valta

Jos kirkko olisi tukenut Lutheria?

- Olisiko kristikunta / keisarikunta hajonnut?
- Olisiko estetty uskonsodat?
- Olisiko kirkko muuttunut?
- Augsburgissa ykseys vielä mahdollinen

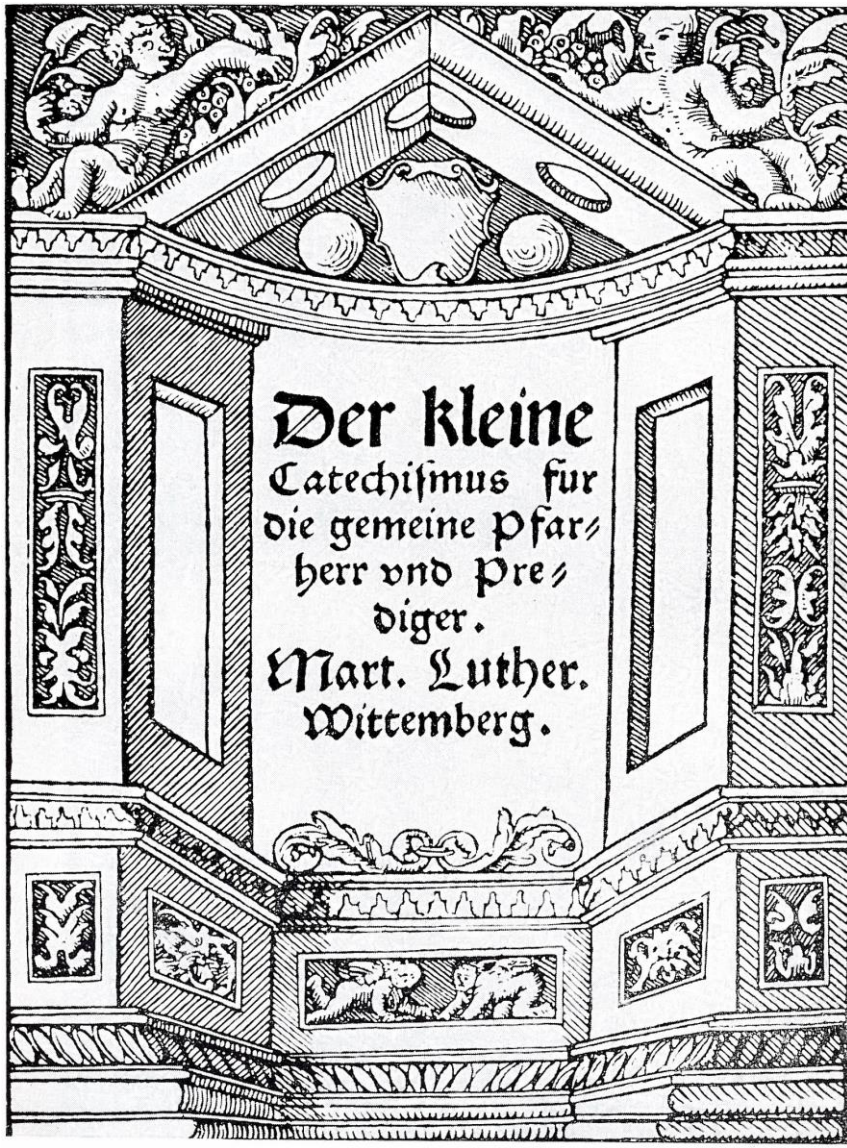

Apologia Confessionis Augustanae

- Vastustajat lukivat keisarille Kumoamuksen, minkä jälkeen Melanchthon laati Augsburgin tunnustuksen puolustuksen
- Ilmaisi luterilaisten halun pysyä yhdessä kirkossa, mutta yksimielisyyttä ei enää saavutettu
- Oikaisi ylitulkittuja väitteitä vanhurskauttamisesta, ripistä, messusta, kirkosta, virasta...
- Ensimmäinen Augsburgin tunnustuksen selitysteos, 1531

Katekismukset

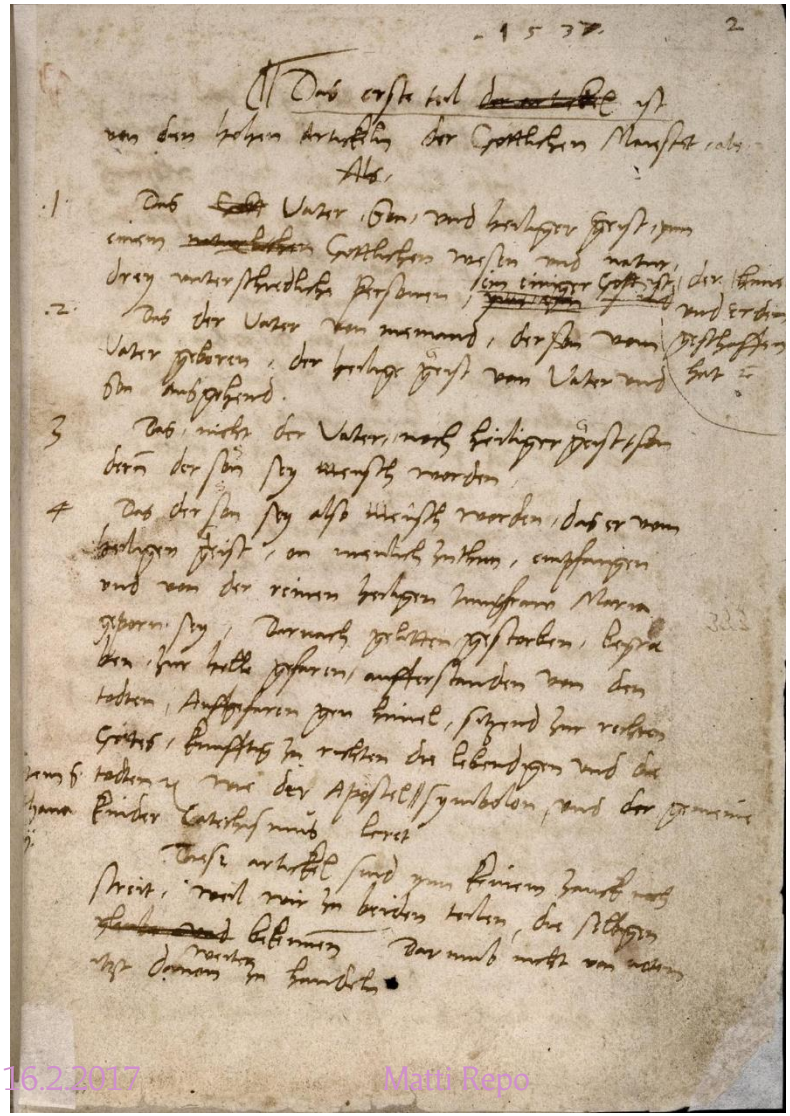
- Vähä katekismus (1529)
- Kymmenen käskyä
- Uskontunnustus
- Isä meidän
- Kaste, ehtoollinen, rippi
- Aamu- ja iltarukoukset
- Iso katekismus (1529), syventävä

Schmalkaldenin opinkohdat (1538)

- Paavi kutsui kirkolliskokouksen, mutta luterilaisia epäilytti osallistua
- Luther sai tehtäväksi laatia tekstin opistaan
- Syntyi kolmiosainen teksti:
  - Yksimielisyys Jumalan majesteetista
  - Yksimielisyys ei mahdollinen; uskonvanhurskaus ym.
  - Yksimielisyys mahdollinen kehällisissä asioissa
- Luterilaiset torjuivat lopulta kutsun, mutta tekstistä tuli tunnustuskirja

Schmalkaldenin opinkohdat (1538)

352 Die Schmalkaldischen Artikel – Handschrift

[2r] [197]

Das[5] erste teil der artickel[6] ist
von den hohen artickeln[7] der Gottlichen Maiestet[8]
Als /[9]

·1·[10] Das[11] Vater / Son / vnd heiliger geist[12] / ynn einem[13] Gottlichen wesen vnd natur / drey vnterschiedliche personen[14] /[15] ein einiger Gott ist / der himel[16] vnd erden[17] geschaffen hat (et)c(etera)

·2·[18] Das der Vater von niemand / der son[19] vom Vater geboren / der heilige geist[20] vom Vater vnd Son ausgehend.

3[21] Das / nicht der Vater, / noch heiliger geist[22] / sondern(n) der son[23] sey mensch[24] worden /

[5] Sp: Der
[6] L 38 gestrichen: der artickel
[7] K: Artickeln
[8] K auf der dritten Zeile hinzugefügt: / als ·
[9] K gestrichen: Als /
[10] L 37 am Rand: ·1·
[11] L 36 gestrichen nachfolgendes: Gott
[12] K: Geist
[13] L 36 gestrichen nachfolgendes: naturlichen
[14] K: Personen

Paavin valta ja johtoasema (1538)

- Melanchthon: paavilla ei jumalalliseen oikeuteen perustuvaa valtaa
- Piispallakaan ei jumalallista eroa pappisvirkaan
- Saksassa piispanvirka katosi ja korvautui ylisuperintendenteillä; ruhtinaista kirkon johtajia
- Ruotsissa piispanvirka säilyi, siksi myös Suomessa

Yksimielisyyden ohje (1577)

- Lutherin ja Melanchthonin kuoltua oppiriidat
  - Synergismi
  - Osiandrismi
  - Majorismi
  - Antinomismi
  - Vertauskuvallisen ehtoolliskäsityksen torjuminen
  - Predestinaation eli ennaltamääräämisen torjuminen
- Allekirjoitusten jälkeen koottiin tunnustuskirjat Yksimielisyyden kirjaksi (Liber Concordiae, 1580)

Lutherin luita vai Lutherin runko?

- Luther ei ole keskus
- Lutherin teologia antaa edelleen ohjausta
- Uudistus on palaamista apostoliseen uskoon
- Lutherin avulla luterilaisuus ymmärtää itseään ekumeenisesti
- Kristuksen evankeliumin todistaja

